Anonymizovaná verze

Věc C-776/21

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

15. prosince 2021

Předkládající soud:

Amtsgericht Düsseldorf (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

8. prosince 2021

Žalobce:

EV

Žalovaná:

Alltours Flugreisen GmbH

[*omissis*]

Amtsgericht Düsseldorf (Okresní soud v Düsseldorfu, Německo)

Usnesení

Ve věci
EV proti Alltours Flugreisen GmbH

[*omissis*]

Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě čl. 267 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění ze dne 9. května 2008, naposledy pozměněné článkem 2 rozhodnutí 2012/419/EU ze dne 11. července 2012 (Úř. věst. 2012, L 204, s. 131) prostřednictvím řízení o předběžné otázce předkládají tyto otázky týkající se výkladu unijního práva:

PRACOVNÍ DOKUMENT

1. Je pro existenci nevyhnutelných a mimořádných okolností v destinaci ve smyslu čl. 12 odst. 2 první věty směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS (dále jen „směrnice 2015/2302“) postačující, že cílová oblast cesty byla vnitrostátním odborným orgánem zřízeným na ochranu před přenosnými nemocemi označena za rizikovou oblast, a že zároveň nebyly splněny podmínky pro označení domovské země za rizikovou oblast?

2. Musí být cestující v okamžiku stornování souborných služeb ve smyslu čl. 12 odst. 2 první věty směrnice 2015/2302 schopen předpovědět, že v destinaci nebo jejím bezprostředním okolí budou v den odjezdu nebo v době cesty existovat významná omezení?

3. Musí ke stornování dojít krátce před cestou nebo lze v každém případě stornovat kdykoliv mezi okamžikem rezervace cesty a jejím zahájením, pokud v okamžiku stornování nechyběly jakékoliv skutečnosti naznačující možnost, že nastane mimořádná okolnost?

Odůvodnění

I.

1 Předběžné otázky vyvstávají ve sporu, v němž existují tyto skutkové okolnosti:

2 Žalobce rezervoval u žalované pro sebe a svou manželku souborné služby pro cestu do Antalye, Turecko, na dobu od 3. června 2021 do 16. června 2021 za cenu 2 108,00 eur. Na základě faktury vystavené žalovanou zaplatil žalobce částku ve výši 648,00 eur.

3 Dopisem ze dne 10. března 2021 žalobce stornoval souborné služby a ukončil smlouvu o souborných službách pro cesty a požadoval vrácení zaplacené zálohy ve výši 648,00 eur. Žalobce odůvodnil stornování výstrahou před cestami do zahraničí, kterou vydal Auswärtiges Amt (Ministerstvo zahraničí) a která platila v okamžiku ukončení smlouvy. K plánovanému datu cesty již taková výstraha Ministerstva zahraničí neplatila, cílovou zemi cesty však Robert-Koch-Institut, který byl podle § 2 odst. 3 bodu 1 BGA-Nachfolgegesetz (zákon o institucích nahrazujících Spolkový zdravotní úřad) příslušný pro identifikaci, prevenci a potírání přenosných a nepřenosných nemocí, označil za rizikovou oblast.

4 Žalobce podal k předkládajícímu Amtsgericht Düsseldorf (Okresní soud v Düsseldorfu) jako soudu prvního stupně žalobu proti žalované, kterou se domáhá zaplacení 648,00 eur plus úroků ve výši 5 procentních bodů nad základní úrokovou sazbou Evropské centrální banky od 10. dubna 2021, jakož i zaplacení

PRACOVNÍ DOKUMENT

Anonymizovaná verze

nákladů, podpůrně osvobození od nákladů na právní zastoupení svým advokátem v rámci postupu před podáním žaloby, které činí 159,94 eur.

5 Žalovaná navrhuje žalobu zamítnout. Tvrdí, že provedla započtení se svým nárokem na odškodnění z důvodu ukončení smlouvy vyplývajícím z § 651h odst. 1 třetí věty ve spojení s odst. 2 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“), který podle jejích všeobecných obchodních podmínek v okamžiku ukončení smlouvy činí 25 % ceny souborných služeb a je tedy vyšší než částka požadovaná žalobou. Žalobce má za to, že žalovaná nemůže navzdory ukončení smlouvy požadovat odškodnění, protože v dotčené destinaci panovaly nevyhnutelné a mimořádné okolnosti ve smyslu § 651h odst. 3 BGB, totiž mimořádné zdravotní riziko v důsledku pandemie nemoci Covid 19.

6 Ustanovení § 651 h BGB, kterým se rovněž provádí článek 12 směrnice 2015/2302, a který vstoupil v platnost ke dni 1. července 2018, zní v odstavcích 1 až 3 takto:

7 *„(1) Cestující může před zahájením poskytování souborných služeb kdykoliv ukončit smlouvu. Ukončí-li cestující smlouvu, pozbývá pořadatel nárok na sjednanou cenu souborných služeb. Pořadatel může ovšem požadovat odpovídající odškodnění.*

8 *(2) Ve smlouvě mohou být, rovněž formou předpřipravených smluvních podmínek, sjednány odpovídající částky odškodnění, které se odvíjí od:*

9 *1. doby mezi ukončením smlouvy a zahájením poskytování souborných služeb,*

10 *2. očekávané úspory nákladů pořadatele a*

11 *3. očekávaného příjmu z alternativního využití cestovních služeb.*

12 *Nejsou-li ve smlouvě stanoveny žádné částky odškodnění, odpovídá výše odškodnění ceně za souborné služby snížené o úspory nákladů dosažené pořadatelem, jakož i o příjmy, které získá alternativním využitím cestovních služeb. Pořadatel je na žádost cestujícího povinen výši odškodnění odůvodnit.*

13 *(3) Odlišně od odst. 1 třetí věty nemůže pořadatel požadovat odškodnění, jestliže v destinaci nebo jejím bezprostředním okolí nastaly nevyhnutelné a mimořádné okolnosti, které mají výrazný dopad na poskytování souborných služeb nebo na přepravu osob do destinace. O nevyhnutelné a mimořádné okolnosti podle tohoto odstavce se jedná v případě, že strana, která se jich dovolává, je nemůže ovlivnit a jejímž důsledkům nelze zabránit ani přijetím veškerých přiměřených opatření..*“

II.

14 Pro rozhodnutí sporu je rozhodující, jaké požadavky na nevyhnutelnou a mimořádnou okolnost stanoví čl. 12 odst. 2 směrnice 2015/2302 v případě celosvětové pandemie a zda brání výkladu § 651 h odst. 3 BGB v tom smyslu, že

Anonymizovaná verze

PRACOVNÍ DOKUMENT

smlouvu lze bez zaplacení storno poplatku ukončit vždy tehdy, pokud v okamžiku cesty panovaly nevyhnutelné a mimořádné okolnosti ve smyslu čl. 12 odst. 2 první věty směrnice 2015/2302 a sice nezávisle na tom, zda jejich existenci bylo možno předpovídat v okamžiku stornování a jaká doba uplynula mezi stornováním a okamžikem cesty. Předkládající soud se přiklání k tomuto názoru navzdory dosud převažujícímu mínění ve vnitrostátní judikatuře.

1.

15 Požadavky kladené na nevyhnutelnou a mimořádnou okolnost podle § 651 h odst. 3 první věty BGB a čl. 12 odst. 2 první věty směrnice 2015/2302 jsou v okamžiku plánované cesty podle názoru předkládajícího soudu splněny, protože ve srovnání s místem bydliště panovalo v době plánované cesty podstatně zvýšené riziko onemocnění a to je pro domněnku mimořádných okolností postačující. O významné omezení se podle vnitrostátního výkladu jedná zejména v případě, je-li dotčena osobní bezpečnost cestujícího. Celosvětová pandemie, která ohrožuje zdraví lidí, spadá do pojmu mimořádné okolnosti pouze v případě, že riziko onemocnění je v destinaci a v místech, kterými je nutno projet, podstatně vyšší než v domovské zemi [*omissis*] [odkazy na literaturu].

16 V době, kdy se měla cesta uskutečnit, byla hodnota průměrné 7denní incidence na 100 000 obyvatel ve spolkové zemi Hesensko, kde se nachází bydliště a místo obvyklého pobytu žalobce, 25,4. Tato hodnota přitom vyplývá z trvale klesající incidence mezi 41 a 16 (zdroj: Robert-Koch-Institut). Ve stejném období činila průměrná 7denní incidence v Turecku 53,1, přičemž i tato vyplývá z celkově klesající incidence mezi 61,2 a 49,6 (zdroj: https://www.corona-in-zahlen.de/weltweit/türkei/). Hodnota incidence v destinaci žalobce tak byla o necelých 30 registrovaných osob infikovaných virem SARS-CoV2 na 100 000 obyvatel v uplynulých 7 dnech vyšší než v místě jeho bydliště. To znamená více než dvojnásobnou incidenci v porovnání s místem bydliště žalobce. Robert-Koch-Institut navíc v době cesty označoval Turecko za rizikovou oblast, protože 7denní incidence na 100 000 obyvatel byla i nadále v průměru vyšší než 50. Ministerstvo zahraničí proto ohledně Turecka v okamžiku cesty uvádělo:

17 „*Šíření nemoci COVID-19 má i nadále za následek omezení mezinárodní letecké dopravy a cestování, jakož i omezení ve veřejném životě. Varujeme před zbytnými, turistickými cestami na celé území Turecka. […]*

18 *Turecko je onemocněním COVID-19 silně zasaženo. Celé Turecko je klasifikováno jako riziková oblast.*“

19 Podle tvrzení Ministerstva zahraničí takováto výstraha před cestováním sice nepředstavuje jeho zákaz, je však důraznou výzvou k tomu, aby se takovéto cesty neuskutečňovaly. Jedná se o zvýšené riziko v porovnání s domovskou zemí a tedy o nevyhnutelnou a mimořádnou okolnost. Podle názoru předkládajícího soudu nelze od cestujícího spravedlivě požadovat, aby podnikl cestu do destinace, která je vnitrostátně příslušným orgánem klasifikována jako riziková oblast pro závažné

Anonymizovaná verze

PRACOVNÍ DOKUMENT

onemocnění, zatímco ve stejné době v místě bydliště podmínky pro toto zařazení splněny nebyly.

2.

20 Žalobce ovšem v okamžiku stornování ještě nemohl předpovídat, že v době cesty bude existovat mimořádná okolnost, která povede k ukončení smlouvy bez odškodnění. V době, kdy žalobce smlouvu ukončil, činila 7denní incidence v celém Německu 65, v Hesensku 69 a v Turecku zhruba 100. K ukončení smlouvy došlo v březnu, cesta byla plánována na červen. Na základě zkušeností bylo možno s ohledem na teplejší počasí očekávat pokles incidence, k němuž - jak je uvedeno výše - také došlo, avšak v porovnání se zemí bydliště nikoliv v takovém rozsahu, že by bylo zrušeno zařazení jako riziková oblast a v porovnání se zemí bydliště by tedy neexistovalo zvýšené riziko.

21 Prahu významnosti omezení ve smyslu § 651 odst. 3 BGB je podle Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) dosaženo až tehdy, je-li při ukončení smlouvy s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu nutno s určitou pravděpodobností počítat se zdravotními riziky v okamžiku příjezdu nebo během cesty. Z pohledu cestujícího přitom nemusí být spíše pravděpodobné, že se riziko naplní, nýbrž postačuje „významná pravděpodobnost“ ve výši 25 % [*omissis*] [odkazy na literaturu]. Cestující proto musí učinit pravděpodobnostní rozhodnutí. Není-li ovšem v okamžiku ukončení smlouvy cestujícím minimálně z 25 % procent pravděpodobné, že v místě dovolené bude existovat riziko významných omezení, není relevantní, zda se toto riziko později během cesty skutečně naplní. V tomto případě je relevantní pouze okamžik ukončení smlouvy, cestující je proto nadále povinen zaplatit odškodnění [*omissis*] [odkazy na literaturu]. Lhůta pro ukončení smlouvy neexistuje. S ohledem na pravděpodobnostní rozhodnutí, pro něž v době dlouho před okamžikem cesty zpravidla chybí spolehlivé podklady, se proto zažilo obecné pravidlo nejvýše čtyř týdnů před začátkem cesty *[OMISSIS]* [odkaz na literaturu]; Amtsgericht Düsseldorf (Okresní soud v Düsseldorfu), rozsudek ze dne 8. února 2021, 37 C 471/20; Amtsgericht Hannover (Okresní soud v Hannoveru), rozsudek ze dne 23. dubna 2021, 539 C 12352/20), přičemž rovněž stornování šest týdnů před začátkem cesty bylo ještě posouzeno jako brzy před cestou (Amtsgericht Aschaffenburg [Okresní soud v Aschaffenburgu], rozsudek ze dne 18. ledna 2021, 126 C 1267/20). Vzhledem k tomu, že v okamžiku ukončení smlouvy, tedy necelé tři měsíce před začátkem cesty, nebylo s ohledem na neznalost dalšího vývoje pandemie možné učinit věcně odůvodněné pravděpodobností rozhodnutí, bylo by na základě tohoto výkladu § 651 h odst. 3 BGB nezbytné žalobu zamítnout, protože žalovaná by byla oprávněna provést započtení se svou protipohledávkou na zaplacení odpovídajícího odškodnění za ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty.

III

Anonymizovaná verze

PRACOVNÍ DOKUMENT

22 Soud rozhodující ve věci má pochybnosti, zda je vnitrostátní výklad § 651h odst. 3 BGB ohledně požadované možné předpovědi a z toho dovozené lhůty pro ukončení smlouvy slučitelný s evropským právem. Článek 12 odst. 2 směrnice 2015/2302 připouští ukončení smlouvy bez storno poplatku, „jestliže v destinaci nebo jejím bezprostředním okolí nastaly nevyhnutelné a mimořádné okolnosti, které mají výrazný dopad na poskytování souborných služeb nebo na přepravu osob do destinace.“

23 Ze znění normy nevyplývá, že v okamžiku ukončení smlouvy musí existovat možnost předpovědět existenci mimořádné okolnosti. Zejména to nevyplývá ani z bodu 31 odůvodnění směrnice 2015/2302. Směrnici lze v tomto ohledu chápat pouze tak, že pro rozhodnutí o významných omezeních je rozhodující pouze skutečná situace v okamžiku zahájení cesty respektive během ní. Podle první věty bodu 31 odůvodnění směrnice 2015/2302 by cestující měli mít „kdykoliv“ před zahájením poskytování souborných služeb možnost ukončit smlouvu. Tuto formulaci sice tento bod odůvodnění ve své druhé větě již nepoužívá, ze systematického postavení obou vět ve stejném bodě odůvodnění lze ovšem usuzovat na to, že se má tato formulace použít i na druhou větu. Článek 12 odst. 2 směrnice 2015/2302 navíc odkazuje na odstavec 1, který stanoví možnost ukončit smlouvu včetně odškodnění. Toto ustanovení by přitom s ohledem na jeho znění bylo možno vykládat tak, že nemá být přihlíženo k celému odstavci 1, tedy ani k ustanovení o možnosti „kdykoliv“ ukončit smlouvu. Smysl a účel čl. 12 odst. 2 směrnice 2015/2302 ovšem spočívá právě v tom, že stanoví výjimku z odstavce 1 ohledně povinnosti cestujícího zaplatit odškodnění. Dovozovat z něj nadto rovněž nějakou možnost předpovědi nebo lhůtu pro ukončení smlouvy, by bylo v rozporu s tímto smyslem a účelem.

24 Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) dovozuje svůj výklad tohoto ustanovení odůvodňující možnost cestujícího předvídat v okamžiku ukončení smlouvy ze svých předchozích zjištění týkajících se § 651 j odst. 1 BGB ve znění platném do 31. prosince 2001, který stanovil možnost výpovědi, jestliže cesta byla významně ztížena, ohrožena nebo nepříznivě ovlivněna v důsledku nepředvídatelné vyšší moci. Ve svém rozhodnutí týkajícím se hurikánu (BGH X ZR 147/01) Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) v souvislosti s § 651 j odst. 1 BGB rozhodl, že v okamžiku ukončení smlouvy je nutno s „významnou pravděpodobností“ vycházet z toho, že se riziko cesty naplní. Dřívější ustanovení § 651 j BGB je nyní zakotveno v § 651 h BGB. Krom toho byla vložením nového § 651h BGB provedena směrnice 2015/2302 (viz Bundestagsdrucksache 18/10822). Článek 12 odst. 2 směrnice 2015/2302, který se tímto ustanovením provádí, neobsahuje - na rozdíl od § 651 j odst. 1 BGB ve znění platném do 31. prosince 2001 - žádný odkaz na „ohrožení“ souborných služeb pro cesty nebo cestujícího. O ohrožení se jedná v případě, že situace může v případě neregulovaného průběhu událostí s dostatečnou pravděpodobností způsobit škody. V tomto ohledu může riziko ve své podstatě vyplynout právě výlučně z předpovědi. Na rozdíl od ohrožení ovšem významné omezení v destinaci právě není nutno předpovídat. To lze posoudit pouze na základě skutečných okolností. Podle zdejšího názoru je proto požadavek předpovědi ze strany cestujícího nebo

Anonymizovaná verze

PRACOVNÍ DOKUMENT

časové blízkosti k okamžiku cesty v rozporu se zněním, jakož i se smyslem a účelem čl. 12 odst. 2 směrnice 2015/2302 (takto rovněž Landgericht Frankfurt [Zemský soud ve Frankfurtu], rozsudek ze dne 10. srpna 2021, 24 S 31/21, BeckRS 2021, 23370). Omezení možnosti ukončit smlouvu bez storno poplatku je při zachování přiměřené úrovně ochrany spotřebitele podle zde zastávaného názoru z hlediska zásady dobré víry nezbytné pouze v případě, kdy vznik mimořádné okolnosti byl v okamžiku ukončení smlouvy zcela nepředvídatelný, tedy v okamžiku plánované cesty nastala náhodná událost, jejíž vznik v okamžiku ukončení smlouvy nic nenaznačovalo. Tak tomu ovšem není tehdy, pokud mimořádná okolnost spočívá v šíření pandemie v cestovní destinaci, jejíž celosvětové šíření bylo v okamžiku ukončení smlouvy již známo.

IV

25 Soudní dvůr dosud nevyjasnil, jaké podmínky musí pro nevyhnutelnou a mimořádnou okolnost ve smyslu čl. 12 odst. 2 první věty směrnice 2013/230 platit v případě celosvětové pandemie, zda je možné požadovat od cestujícího prognostické rozhodnutí v okamžiku ukončení smlouvy a v jakém rozsahu lze z hlediska zásady dobré víry požadovat maximální lhůtu mezi okamžikem ukončení smlouvy a začátkem cesty.

26 [*omissis*] [přerušení]

[*omissis*]

[*omissis*] [podpisy]

PRACOVNÍ DOKUMENT

Anonymizovaná verze